

عنوان: ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی احداث مجموعه‌ی ورزشی ظهیرالاسلام

کارفرما: شهرداری منطقه ۱۲ تهران

سال اجرا: ۱۳۹۶

مجری: علیرضا سلیمان میگونی (eng_arasm@yahoo.com)

مدیر پروژه: طاهره داوودندی (t.davoodvandi@gmail.com)

۱- مقدمه

در سال‌های اخیر شهرداری تهران با اتخاذ رویکرد اجتماعی و فرهنگی به دنبال آن بوده تا از یک سازمان خدماتی به نهادی اجتماعی تبدیل شود. بر این اساس در سیاست‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و الگوهای مدیریت شهری به ابعاد و حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی زندگی شهری توجه ویژه‌ای داشته است. از جمله مهمترین حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی موثر بر زندگی شهری، حوزه‌هایی نظیر اوقات فراغت، کیفیت زندگی، سلامت و عدالت اجتماعی است.

به این ترتیب ورزش که با مفهوم سلامت و زیبایی بدن مرتبط است، در الگوهای اوقات فراغت در زندگی شهری جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است. در این میان فعالیت‌ها و سبک‌گذران اوقات فراغت رقیب ورزش نظیر محصولات فرهنگی و دنیای مجازی، فرصت توسعه‌ی فعالیت‌های ورزشی را محدود کرده و کاهش تحرکات بدنی شهروندان و فقر حرکتی را در میان شهروندان و به ویژه معلولان به دنبال داشته است.

نیاز به ورزش به ویژه در میان افراد و گروه‌های خاص (معلولان) بیشتر از سایر افراد احساس می‌شود. چراکه ورزش عاملی برای حضور معلولان در جامعه بوده و به استقلال عمل آن‌ها کمک می‌کند. در این میان نابینایان بخشی از جمعیت معلول جامعه به شمار می‌روند. امروزه نابینایان در فعالیت‌های اجتماعی و مسابقات زیادی شرکت کرده و توانمندی‌های خود را به جامعه ثابت کرده‌اند. بنابراین در نظر گرفتن خدمات ورزشی برای افراد و گروه‌های خاص نابینایان از اهمیت زیادی برخوردار بوده و تقویت آن در بین اقشار خاص جامعه می‌تواند الگوی موثری در جلب مشارکت همه اقشار جامعه به سمت ورزش باشد.

براین اساس مجموعه‌ی فرهنگی - ورزشی ظهیرالاسلام واقع در منطقه‌ی ۱۲ شهرداری تهران، با هدف پاسخگویی به نیاز ساکنان محله بهارستان در زمینه‌ی امکانات ورزشی و تفریحی و همین‌طور نیاز نابینایان

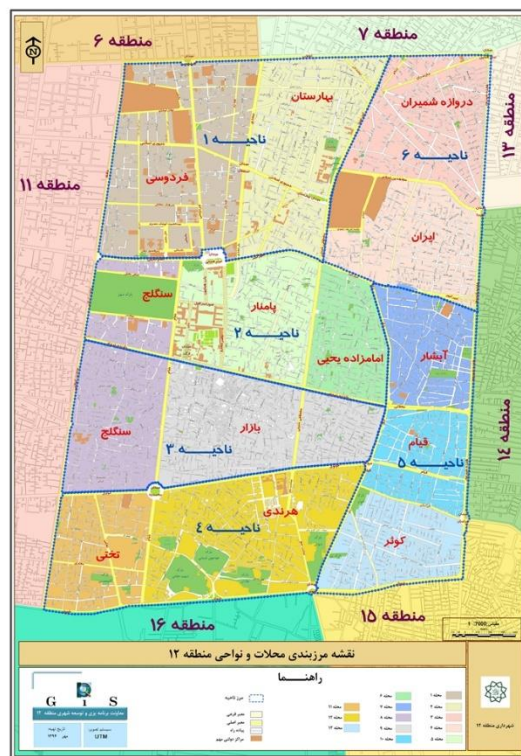
(با توجه به وجود دو مرکز آموزشی ویژه نابینایان در خیابان ظهیرالاسلام و تردد آنها در محدوده) در حال احداث است.

۲- معرفی اقدام مداخله

مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام، در محله‌ی بهارستان واقع در ناحیه‌ی ۱ منطقه ۱۲ شهرداری تهران واقع شده است. محله‌ی بهارستان از شمال به خیابان انقلاب اسلامی (حصار شمالی دارالخلافه‌ی تهران) از شرق به خیابان ابن سینا (خیابان دروازه شمیران) از جنوب به خیابان امیرکبیر (از سه راه سرچشمه تا تقاطع سعدی: خیابان چراغ گاز) و از غرب به خیابان سعدی (خیابان دروازه دولت) محدود می‌شود.

در تصویر زیر موقعیت منطقه ۱۲ شهرداری تهران نسبت به محله‌های هم‌جوار، موقعیت ناحیه در منطقه و موقعیت محله‌ی بهارستان نشان داده شده است.

تصویر شماره ۱: موقعیت محله‌های منطقه ۱۲ در این منطقه

این مجموعه در خیابان ظهیرالاسلام در کوچه جوادی و در زمینی به مساحت ۶۶۴ متر مربع، با زیربنای مفید ۳۳۲۰ متر مربع در پنج طبقه در حال احداث است. اسکلت مربوط به مجموعه‌ی ورزشی، بیش از ۱۰ سال پیش توسط مشاور احداث شده اما به دلیل عدم تمکن مالی کارفرما (شرکت توسعه‌ی

فضاهای فرهنگی)، این پروژه ادامه پیدا نکرده و در سال ۱۳۹۵ شهرداری منطقه ۱۲ اقدام به تکمیل و ساخت آن کرده است.

این مکان از پنج طبقه سازه تشکیل شده که طبقه زیرزمین برای ورزش‌های چندمنظوره، در نظر گرفته شده است. طبقه همکف اتاق مربیان و فروشگاه‌های تخصصی، طبقه اول رختکن، اتاق آموزشی و سالن گلیال، نیمه طبقه دوم اتاق سمعی بصری و نیم طبقه سوم سایت کامپیوتر خواهد بود (خاکباز، مهر ۱۳۹۶) برای این مجموعه پارکینگی در نظر گرفته نشده، و با توجه به اینکه سازه قبلا بنا شده، احداث پارکینگ هزینه‌ی بسیار بالایی را تحمیل می‌کند.

در رابطه با نحوه‌ی رسیدن به پروژه مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام و پیگیری احداث ساختمان نیمه‌کاره‌ی آن، آقای قندهاری نیا (معاون اجتماعی و فرهنگی منطقه) چنین بیان داشتند:

در یک مقطعی که سال دقیق آن را نمی‌دانم، طی توافقی میان ستاد اجرایی فرمان امام (ره) با شهرداری تهران، تعدادی زمین برای احداث مجموعه‌های فرهنگی-ورزشی در سطح تهران واگذار می‌شود که دستور رهبری را هم می‌گیرند تا ستاد اجرایی کار را شروع کند. این پروژه جزء پروژه‌های نیمه‌کاره بین شهرداری و ستاد اجرایی باقی می‌ماند. تعدادی از این مجموعه‌ها و در برخی مناطق ساخته شده، برخی نیمه‌کاره ماند (مثل پروژه‌ی ما) و برخی اصلا ساخته نشد. قرار بود این مجموعه‌های فرهنگی تحت عنوان مجموعه‌های فرهنگی ورزشی امام رضا (ع) در سطح شهر تهران شناخته شوند.

در مرداد سال ۹۴ که معاون اجتماعی منطقه ۱۲ شدم، طی بازدیدهایی که از سطح محلات داشتیم، در محله‌ی بهارستان با این اسکلت نیمه‌کاره آشنا شدم و بعد از نشست و گفتگو با شورایاری و اهالی محله، از نیمه‌کاره بودن این ساختمان و رها شدن صدها میلیارد تومان پول بیت‌المال گله‌هایی داشتند. در کنار این، دلیل اصلی پیگیری من برای شروع ساخت این مجموعه این بود که این ساختمان به عنوان یکی از نمادهای ناکارآمدی مدیریت شهری و اصراف و هدر رفت بیت‌المال بود. این مجموعه‌ی نیمه‌کاره در کنار ساختمان سرای محله و دو مدرسه واقع شده بود و در معرض دید بود و این حس روانی، حس بدی بود. از این جهت این موضوع را در دستور کار قرار دادیم تا اینکه در بودجه سال ۹۵ مدنظر قرار گرفت و کار شروع شد. (قندهاری نیا، ۱۳۹۶)

دو منظوره در نظر گرفتن این مجموعه به دلیل وجود مدرسه نابینایان خزائلی و مجتمع خدمات بهزیستی نابینایان رودکی بوده است تا نابینایان نیز بتوانند از آن استفاده کنند.

دلیل تمرکز مدارس نابینایان هم به بحث مدرسه نابینایان دکتر خزائی برمی‌گردد که مکان مدرسه توسط ایشان وقف شده... دلیل دیگری به نظر نمی‌رسد یا من اطلاع ندارم (همان).

قابل ذکر است که تاریخ شروع به کار پروژه ۱۱ اسفندماه ۱۳۹۵ و تاریخ اتمام آن آذر ۱۳۹۶ بوده است که با توجه به نیاز اصلاح نقشه‌ها و چک کردن جوش اسکلت بنا این پروژه به طول انجامیده و هم اکنون در مرحله‌ی ترمیم جوش است (نوروزیان، ۱۳۹۶). در حال حاضر و براساس پیش‌بینی دستگاه نظارت معاونت فنی و عمران شهرداری منطقه ۱۲ اتمام پروژه، اواخر سال ۱۳۹۷ بوده است. (معاونت فنی و عمران شهرداری منطقه ۱۲، ۱۳۹۶)

تصویر شماره ۲: نمای سه بعدی از مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام

منبع: نی‌آوند سازان، ۱۳۹۵

روش پژوهش

در طرح حاضر، با توجه به ماهیت اهداف و متغیرهای مورد نظر پژوهش، از روش‌های کمی و کیفی برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. به این ترتیب که به منظور گردآوری اطلاعات و داده‌ها در رابطه با مشخصات محدوددهی مورد مطالعه، نظیر موقعیت جغرافیایی، تاریخچه و برخی اطلاعات جمعیتی روش اسنادی به کار گرفته شده است. همینطور در بخش نظری پژوهش، جهت تعریف مفاهیم و نیز پیشینه پژوهش از کتب و مقالات موجود در این زمینه استفاده شده است.

با توجه به اینکه مشاهده (به ویژه مشاهده‌ی مشارکتی) و مصاحبه دو روش اصلی گردآوری داده‌های کیفی به شمار می‌روند، در این پژوهش نیز حسب ضرورت از تکنیک‌های مختلف این دو روش برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختمند : در این رابطه مطابق با نیازها، اهداف و سئوالات تحقیق، به مطلعان کلیدی، ذی‌مدخلان و افراد اثرگذار محلی، همینطور به کارشناسان و مسئولان خبره، اهالی پیرامون طرح، افراد و گروه‌های مطلع و آگاه و نابینایانی که در محله تردد دارند، مراجعه شد و اطلاعات لازم گردآوری گردید.
- مشاهده مستقیم گروه تحقیق در طول فرایند تحقیق، با تاکید بر محدوده‌ی تحت نفوذ و تاثیرپذیر از پروژه، به منظور برآورد هرچه بهتر دامنه تاثیرات طرح و مشاهدات میدان مطالعه (و تهیه‌ی عکس).
- جلسات بحث گروهی متمرکز با گروه‌های هدف (نابینایان و خانواده‌ی آنها)
- پیمایش در میان ساکنان محله

در پژوهش حاضر، چند جامعه‌ی آماری به شرح زیر وجود داشته است.

- کلیه‌ی اسناد موجود در رابطه با منطقه‌ی ۱۲ شهرداری تهران و پروژه مجموعه‌ی فرهنگی - ورزشی ظهیرالاسلام واقع در محله بهارستان (شامل اطلاعات حاصل از سرشماری، طرح‌های پژوهشی، مطالعات شهرداری، طرح تفصیلی، طرح توجیهی پروژه، سند توسعه محله، طرح مطالعاتی پلاک به پلاک و...).

- کلیه ساکنان محله بهارستان که جمعیت آن بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۱۶۵۰۵ نفر بوده است (سایت سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران، مرداد ۱۳۹۲).

- کلیه‌ی مدیران محلی و نهادهای ذی‌نفع همچون شورایی‌های محله، معاونت‌های ذی‌نفع در شهرداری منطقه و گروه‌های مردمی، پیمانکاران و مشاوران طرح و... .

- کلیه‌ی کسبه‌ی فعال در محدوده اقدام مداخله (خیابان ظهیرالاسلام) و مطلعان محلی.

- نهادها و سازمان‌های مستقر در محدوده‌ی فراگیر طرح نظیر مدارس هم‌جوار با مجموعه‌ی ورزشی در حال ساخت و

- نهادها و سازمان‌های مرتبط با پروژه و همچنین نهادها و سازمان‌های اطراف پروژه که می‌توانند تحت تاثیر پروژه قرار بگیرند نظیر مدرسه نابینایان دکتر خزائی، مجتمع خدمات بهزیستی رودکی و برای مصاحبه با نهادها و سازمان‌ها با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند به مصاحبه نیمه ساختار یافته پرداخته می‌شود.

- کلیه نایبانیان مراکز آموزشی موجود در محدوده فراگیر اقدام مداخله

- افراد معلول فعال در محدوده

- مجموعه‌های مشابه به مجموعه‌ی فرهنگی - ورزشی ظهیرالاسلام نظیر مجتمع ورزشی شهدای شهرداری و مجموعه ورزشی قمر بنی هاشم.

در بخش مطالعات اسنادی با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس و هدفمند، کلیه اسناد موجود و در دسترس مطالعه و موارد موردنیاز از آن استخراج گردید. به علاوه در این بخش، از داده‌های مرکز آمار ایران طی سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ به منظور ارائه‌ی برداشتی کلی از متغیرهای جمعیتی محله استفاده شد.

در روش میدانی جامعه‌ی نمونه به چند بخش تقسیم شد:

ساکنان محله بهارستان که با استفاده از فرمول برآورد حجم نمونه کوکران با سطح دقت ± 0.067 ، با ۲۱۰ نفر و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی مطابق و نمونه‌گیری سیستماتیک به تکمیل پرسشنامه‌ها اقدام گردید.

در بخش دیگری از کار، برای مصاحبه با تعدادی از کسبه‌ی فعال در محدوده‌ی بلافصل مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی، تعداد ۱۰ نفر متناسب با نوع فعالیت انتخاب شده و با آنها مصاحبه‌ی باز و نیمه‌باز صورت گرفت. مصاحبه با نهادها و سازمان‌های مستقر و مرتبط در محدوده (نظیر مجتمع خدمات بهزیستی رودکی، مجموعه ورزشی شهدای شهرداری، مدرسه نایبانیان دکتر خزائلی) نیز به صورت هدفمند و در دسترس انجام شد.

همچنین به مصاحبه عمیق با دو نفر از افراد معلول و آگاه به امور ورزشی یکی به عنوان دبیر کانون معلولان منطقه ۱۲ و دیگری مسئول ورزش و کمیته فنی بانوان هیات ورزش‌های جانبازان و معلولان استان تهران، پرداخته شد.

قابل ذکر است علاوه بر این مصاحبه‌ها، جلسه‌های بحث گروهی متمرکز به طور جداگانه، با نایبانیان مجتمع خدمات بهزیستی رودکی، دانش‌آموزان مدرسه دکتر خزائلی و مادران این دانش‌آموزان برگزار شد.

به منظور متناسب سازی فضای مجموعه‌ی ورزشی ظهیرالاسلام برای نایبانیان و گروه‌های خاص، به برگزاری جلسه‌های مشترک متعدد با حضور مدیر مدرسه نایبانیان خزائلی، نماینده‌ی مجتمع خدمات بهزیستی رودکی، رییس مرکز هوشمند نایبانیان سرای محله، تیم طراحی پروژه و همچنین نمایندگان شهرداری منطقه ۱۲ در معاونت‌های مربوط به اقدام مداخله اقدام شد.

در ادامه با مطالعات تطبیقی پیرامون مجموعه‌های ورزشی شهدای شهرداری و مجموعه‌ی ورزشی قمرینی هاشم و مصاحبه با مسئولان مجموعه‌های فرهنگی ورزشی فوق‌الذکر به شناسایی پیامدهای این پروژه بر محیط اطراف خود اقدام پرداخته شد که گزارش آن در فصل پنجم این گزارش (برآورد پیامدها) آورده شده است. قابل ذکر است که در این پژوهش، از مطالعات تطبیقی به دو شکل استفاده شده است، در ابتدا با بررسی اتاف‌های انجام شده در حوزه مجموعه‌های فرهنگی ورزشی و همچنین ساخت مجموعه‌های مشابه پیامدهای آن‌ها شناسایی و ارائه شده است. پس از آن با شناسایی دو مجموعه مشابه یا نزدیک به اقدام مداخله (مجموعه‌ی ورزشی قمرینی هاشم در منطقه ۲۰ و مجموعه ورزشی شهدای شهرداری در منطقه ۱۲ شهرداری تهران) و با انجام مشاهده و مصاحبه با مسئولان مجموعه و گروه‌های هدف استفاده کننده از مجموعه به شناسایی پیامدهای این دو پروژه اقدام گردید.

در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه و مشاهده و فیش‌های اطلاعاتی استفاده شده که ابزارهای مربوطه در پیوست آورده شده است.

۴- یافته‌ها

به منظور تدقیق مهمترین پیامدهای حاصل از احداث مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام، نخست پیامدهای شناسایی شده بر اساس معیارهایی چون نوع، شدت، احتمال وقوع، قلمرو و... آورده شد و برای هر یک از عبارات امتیازی در نظر گرفته شد. به این ترتیب که برای شدت از سه طبقه استفاده شد: کم=۱، متوسط=۲، زیاد=۳؛ برای گستره از چهار طبقه استفاده شد: محله=۱، منطقه=۲، شهری=۳؛ برای احتمال وقوع از سه طبقه استفاده شد: کم=۱، متوسط=۲، زیاد=۳؛ و برای نوع پیامد نیز از سه طبقه انباشتی=۱، غیرمستقیم=۲، مستقیم=۳ استفاده شده است.

در این مرحله بر اساس این معیارها، به پیامدها امتیاز داده شده است و سپس پیامدهایی که از نظر اهمیت (با توجه به امتیازهای کسب کرده) به عنوان زیاد و متوسط انتخاب شدند، به عنوان مهمترین پیامدهای احداث مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام شناسایی گردید. قابل ذکر است که این پیامدها، در زیرمجموعه‌هایی چون کیفیت زندگی، سرمایه‌ی اجتماعی، سلامت، مشارکت، خدمات و سرانه اجتماعی، ترافیک و... گنجانده شده‌اند. در زیر مهمترین پیامدهای احداث مجموعه ورزشی ظهیرالاسلام آمده است.

- ✓ ساماندهی اوقات فراغت ساکنان
- ✓ افزایش سرمایه اجتماعی
- ✓ افزایش شرکت در برنامه‌های ورزشی

- ✓ احتمال نارضایتی ساکنان از طولانی شدن روند ساخت مجموعه
- ✓ افزایش اعتماد به نفس و سلامت روان در میان معلولان و جانبازان
- ✓ افزایش مشارکت اجتماعی نابینایان و معلولان
- ✓ افزایش سلامت جسمی و روانی معلولان، نابینایان و ساکنان
- ✓ شناخت اهالی محله از هم و از نابینایان و معلولان
- ✓ افزایش تحرک بدنی معلولان و نابینایان
- ✓ کاهش آسیب‌های جسمی جانبازان و معلولان
- ✓ افزایش شادابی و نشاط معلولان، نابینایان و ساکنان
- ✓ عدم توجه به زمان‌بندی مناسب برای استفاده از خدمات مجموعه ورزشی برای گروه‌های مختلف به لحاظ سنی و جنسی و ایجاد نارضایتی برای ساکنان، نابینایان و معلولان
- ✓ کاهش رضایت از شهرداری به واسطه عدم ارائه خدمات مناسب
- ✓ افزایش سطح رضایتمندی جانبازان و معلولان
- ✓ افزایش کیفیت زندگی
- ✓ انگیزه‌بخشی بیشتر به ناتوانان و معلولان در انجام فعالیت‌های ورزشی
- ✓ بالا رفتن سرانه ورزشی محله
- ✓ افزایش سرانه ورزشی نابینایان و معلولان
- ✓ جانمایی نامناسب و عدم دسترسی آسان برای بخش وسیعی از ساکنان، نابینایان و معلولان
- ✓ افزایش دسترسی به خدمات ورزشی
- ✓ شکل‌گیری پاتوق برای افراد کم‌توان
- ✓ ترویج فرهنگ ورزش در بین معلولان
- ✓ استقبال عمومی ساکنان از ساخت مجموعه فرهنگی ورزشی و تفریحی
- ✓ افزایش مدت زمان اختصاص یافته به ورزش
- ✓ شناسایی و پرورش استعداد های ورزشی جانبازان و معلولان (قهرمان پروری)
- ✓ اشتغال‌زایی برای جانبازان و معلولان
- ✓ رکود بخش ورزشی سرای محله یا مجموعه‌ی ورزشی نزدیک اقدام
- ✓ صرفه‌جویی در زمان و هزینه
- ✓ نبود پارکینگ و ایجاد مشکل تردد و پارک خودرو
- ✓ ایجاد ازدحام و ترافیک در اطراف مجموعه به دلیل استقرار آن در کوچه
- ✓ کاهش رفت‌وآمد اهالی محله به محلات دیگر
- ✓ افزایش مسافرت‌های درون‌شهری
- ✓ افزایش رفت‌وآمد از محلات دیگر
- ✓ افزایش ترافیک در محله و محدوده ورزشی
- ✓ کمبود جای پارک ماشین

- ✓ ایجاد آلودگی هوا
- ✓ بهبود مبلمان شهری
- ✓ زیبایی
- ✓ مطلوبیت محیطی

۵- کاربست (پیشنهادها)

در این بخش از گزارش به هر یک از پیامدهای شناسایی شده به واسطه‌ی احداث مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام پرداخته شده و در راستای کاهش پیامدهای منفی و افزایش پیامدهای مثبت پیشنهادهایی ارائه گردید. پیشنهادهای ارائه شده با توجه به پیامد شناسایی شده ممکن است اجتنابی، تعدیلی و یا جبرانی باشد.

سرمایه‌ی اجتماعی

در بعد سرمایه‌ی اجتماعی اهالی محله بهارستان، می‌توان از ناامیدی شهروندان نسبت به روند انجام پروژه و نحوه‌ی ارائه خدمات در آن سخن گفت. این ناامیدی با تأثیرگذاری بر انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی (به‌عنوان دو متغیر مهم در سرمایه‌ی اجتماعی) می‌تواند به کاهش سرمایه‌ی اجتماعی در محله منجر شود. در این راستا اجرای برنامه‌ی زمان‌بندی طرح و اجرای طبق برنامه می‌تواند از این پیامد جلوگیری کند.

چنانچه مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام در موعد مقرر خود پایان یابد و بتواند بر کارکردهای از پیش تعیین‌شده‌ی خود پایداری نماید می‌تواند پیامدهای مثبتی در حوزه‌ی سرمایه اجتماعی نیز داشته باشد. افزایش احساس تعلق خاطر در شهروندان، تقویت تعاملات اجتماعی چه در میان ساکنان و چه در میان گروه‌های خاص، تغییر نگرش شهروندان به مدیریت شهری و افزایش همکاری‌های جمعی از جمله مواردی است که ممکن است با احداث این مجموعه و ارائه خدمات آن ایجاد گردد. لازم است به این نکته اشاره شود که با توجه به دو منظوره بودن مجموعه (برای ساکنان محله بهارستان و گروه‌های خاص) باید برنامه‌ریزی صحیح و منسجمی برای ارائه خدمات به دو گروه وجود داشته باشد تا زمینه‌ساز نارضایتی ساکنان یا گروه‌های خاص را منجر نشود.

طولانی شدن روند کار و بی‌اطلاعی بسیاری از ساکنان از ساخت چنین مجموعه‌ای بر بی‌اعتمادی آنها نسبت به مدیریت شهری افزوده است. مدیریت شهری در سطح محله با نصب علائمی و تابلوهایی راهنما

از آنچه قرار است در این مجموعه ایجاد شود، می‌تواند به افزایش احساس اعتماد در این محدوده کمک نماید. زیرا مرحله‌ی نخست برای بروز بی‌اعتمادی بی‌اطلاعی است.

امنیت اجتماعی

احداث مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام چه در حین اجرا و چه پس از اجرا می‌تواند بر امنیت محله موثر باشد. با توجه به اسکلت نیمه‌کاره این مجموعه طی ۱۰ سال گذشته و تجمع افراد معتاد و کارتن خواب در محدوده، با شروع فعالیت عمرانی در این مکان امنیت محدوده افزایش یافته است.

به علاوه در آینده و پس از تکمیل مجموعه‌ی ورزشی ظهیرالاسلام و تردد شهروندان و ساکنان و به دنبال آن افزایش نظارت اجتماعی، احساس امنیت را در این محدوده افزایش می‌یابد. البته این موضوع روی دیگری نیز دارد. زیرا احتمال تجمع جوانان و نوجوانان یا احتمال تجمع افراد بیکار در اطراف مجموعه وجود دارد که خود می‌تواند باعث بروز مزاحمت برای مراجعه‌کنندگان به ویژه گروه‌های خاص شده و در درازمدت بر کاهش مراجعه به این مجموعه بیافزاید.

استقبال شهروندان غیر محلی از مجموعه (در صورت تحقق این هدف) باوجودی که ممکن است بر رونق شکل‌گیری مشاغل جدید و افزایش نظارت اجتماعی بیفزاید اما می‌تواند به واسطه‌ی حضور افراد غریبه که از سوی ساکنان محلی شناسایی نمی‌شود بر احساس ناامنی محله بیفزاید. این حضور همچنین در صورت کنترل نشدن می‌تواند به افزایش مزاحمت برای ساکنان محله نیز منجر گردد.

براین اساس و در راستای ارتقاء امنیت محدوده‌ی ورزشی ظهیرالاسلام علاوه بر حضور نیروی انتظامی می‌توان به نورپردازی مناسب با مجموعه نیز اشاره کرد.

کیفیت زندگی

مطالعه صورت گرفته نشان از آن دارد که متغیرهایی که در بعد کیفیت زندگی به واسطه‌ی احداث مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام تغییر می‌کنند عبارتند از: سلامت جسمی و روحی، تعلق خاطر به محیط، رضایت‌مندی، خدمات اجتماعی و اوقات فراغت.

احداث مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام در حال حاضر مشکل چندانی را برای ساکنان به دنبال نداشته است. تنها مشکل به وجود آمده در حین اجرا، پرتاب شدن نخاله‌های ساختمانی یا ضایعات ناشی از جوشکاری به داخل دبیرستان پسرانه هم‌جوار با پروژه است. این مشکل نیز به محض شناسایی به اطلاع ناظر مقیم طرح رسانده شد و در صدد رفع آن برآمدند.

اوقات فراغت از جمله مهم‌ترین حوزه‌هایی است که می‌تواند دچار دگرگونی گردد. ساخت مجموعه ورزشی قطعا در تنوع بخشیدن و بهبود اوقات فراغت ساکنان و گروه‌های خاص نقش موثری خواهد داشت. با برگزاری کلاس‌های متنوع و برنامه‌ریزی مناسب برای استفاده اقشار و گروه‌های مختلف اجتماعی می‌توان در رونق بخشیدن به فعالیت‌های مجموعه گام اساسی برداشت.

در بعد سرانه‌ها و خدمات، احداث این مجموعه موجب ارتقاء سرانه‌ی ورزشی محله بهارستان و گروه‌های خاص شده و امکان بهره‌مندی بیشتر ساکنان و این دسته از اقشار را از فعالیت‌های ورزشی ایجاد می‌کند.

اجرای این طرح همچنین بر تعلق خاطر شهروندان محله بهارستان نیز تأثیرگذار است. از سویی در صورتی که این مجموعه به بهره‌برداری کامل رسد و امکان استفاده از آن برای شهروندان ممکن گردد می‌تواند به افزایش تعلق خاطر شهروندان منجر شده و از سوی دیگر ممکن است خود به مکانی برای رفت و آمد و شلوغی کاذب تبدیل شده که در این صورت روند مهاجرت از محله بیش‌ازپیش افزایش خواهد یافت.

در راستای بهره‌مندی ساکنان محله و همچنین گروه‌های خاص از امکانات و برنامه‌های این مجموعه لازم است پیش از هر اقدامی نیازسنجی مناسب با گروه‌های هدف صورت گیرد تا با برگزاری برنامه‌های موردتوجه ساکنان و گروه‌های خاص و برگزاری دوره‌هایی که آنها نسبت به آن‌ها احساس نیاز می‌کنند توجه مخاطبان بیشتری به این مجموعه جلب کنند. جذب مخاطب بیشتر پیامدهای مثبتی چون افزایش رضایت، افزایش اعتماد به مدیریت شهری، افزایش انسجام اجتماعی و... را در پی خواهد داشت.

با توجه به ویژگی‌های گروه‌های خاص (به‌ویژه مشکلات مادی و جسمی) لازم است در کنار توجه به ساکنان محله، این دسته از اقشار به‌عنوان محور فعالیت‌های مجموعه در نظر گرفته شده و خدمات ویژه‌ای چه در بعد اوقات فراغت و یا در ابعاد آموزشی و فرهنگی و... برای آنها فراهم شود. همین‌طور متناسب سازی مجموعه با شرایط جسمی این دسته از افراد در اولویت قرار گیرد. به علاوه بهتر است که خدمات ارائه شده به گروه‌های خاص به‌صورت رایگان یا با حداقل هزینه باشد. هرچند ارائه‌ی خدمات به گروه‌های خاص با این شرایط نیازمند نظارت بسیار دقیقی است. این امر زمانی اهمیت بیشتری می‌یابد که اداره مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام به پیمانکار بیرونی واگذار شود که در این صورت باید ارائه خدمات رایگان به گروه‌های خاص جزئی از قرارداد وی حتما در نظر گرفته شود. باید توجه داشت که در صورت بروز مشکل یا بی‌عدالتی در ارائه خدمات، می‌تواند به تهدیدی برای ادامه فعالیت مجموعه و رونق و عملکرد مناسب آن تبدیل گردد.

سایر پیشنهادهای برای بهبود عملکرد مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام

در این بخش برخی از پیشنهادهایی که می‌توان برای کاربری‌ها و فعالیت‌های داخل مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام در راستای کاهش پیامدهای منفی، افزایش پیامدهای مثبت و درنهایت بهبود عملکرد آن ارائه نمود، آمده است. بدیهی است که تحقق بخشیدن به هر یک از این پیشنهادات می‌تواند در جذابیت مجموعه برای گروه‌های هدف موثر باشد.

- تبلیغ و اطلاع‌رسانی پیرامون مجموعه‌ی ورزشی ظهیرالاسلام به NGOهای مربوط به نابینایان و معلولان و اختصاص دادن سانس‌های مشخص به آنها.
- فراهم کردن شرایط مناسب برای بهره‌مندی مدارس هم‌جواری با مجموعه در ساعت ورزش خود از مکان.
- تعریف ورزش‌های کمتر دیده شده برای نابینایان نظیر شודان (تنیس روی میز مخصوص نابینایان) و برای معلولان نظیر بدنسازی و پاور لیفتینگ.
- متناسب سازی مجموعه برای نابینایان به خصوص بدلیل هم‌جواری این مکان با مدارس و سرای محله و سروصدای ناشی از آنها که می‌تواند مانع بازی گلبال باشد (بهتر است دیوارها دوجداره یا اکوستیک باشند).
- استفاده از مربیان کارآزموده و معروف به عنوان عاملی برای جذب گروه‌های خاص از سایر مناطق شهر تهران.
- وجود مختصر وسایل پذیرایی نظیر آب خنک، لیوان یکبار مصرف و کیک یا بیسکویت در ایام تابستان و نوشیدنی گرم در ایام زمستان؛ این امر منجر به احترام گذاشتن به بچه‌ها و شخصیت دادن به آنها شده و خود بر تمایل به حضور در مجموعه و استفاده از امکانات آن می‌افزاید.
- داشتن برنامه‌ریزی منسجم و منظم برای فعالیت مجموعه و دور نشدن از فعالیت‌های اصلی مجموعه‌ی ورزشی.
- معماری مناسب مجموعه با شرایط گروه‌های خاص، از نوع درب و پنجره که بهتر است کشویی باشد تا نوع سرویس بهداشتی که باید فرنگی بوده و ابعاد این سرویس‌ها به گونه‌ای باشد که ویلچر به راحتی در آن تردد کند.
- خلاقیت در متناسب سازی سازه برای گروه‌های خاص و ساکنان با هدف ایجاد جذابیت در مجموعه.
- تأمین پارکینگ موردنیاز با توجه به مخاطبان خاص مجموعه (پارکینگ طبقاتی). مراجعه با اتومبیل و استفاده‌ی کمتر از سیستم حمل‌ونقل عمومی یکی از احتمالات استفاده از این مجموعه توسط گروه‌های خاص خواهد بود. براین اساس تا در نظر گرفتن پارکینگ مناسب برای مجموعه بهتر است

- کناره‌های خیابان ظهیرالاسلام جهت پارک اتومبیل ویژه گروه‌های خاص خط‌کشی شده و علاوه بر نصب تابلوی پارک ویژه گروه‌های خاص، پارک‌بان برای آن محدوده در نظر گرفته شود.
- فرهنگ‌سازی و برگزاری کلاس‌های آموزشی اجباری (۲ساعته) در زمینه‌ی نحوه‌ی استفاده از خدمات مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام به ساکنان و گروه‌های خاص.
 - در نظر گرفتن امکانات تخصصی در مجموعه برای گروه‌های خاص از ویلچر داخل سالن تا امکانات دوش و کمد در سطح دسترسی، کفپوش مناسب داخل سالن (نه خیلی سفت و نه خیلی نرم) و ...
 - استقرار راهنمای باحوصله و آشنا به معلولیت‌ها به‌ویژه برای نابینایان.
 - متناسب‌سازی رمپ مجموعه ورزشی ظهیرالاسلام برای گروه‌های خاص.
 - حذف موانع موجود در سالن‌ها برای گروه‌های خاص و مسطح بودن مسیر تردد آنها.
 - برگزاری کلاس‌ها یا کارگاه‌های بازآموزی برای نیروهای مربی شاغل در مجموعه.
 - استقرار سرویس‌های ایاب و ذهاب برای گروه‌های خاص و در ساعات و روزهای مشخص از ایستگاه‌های مترو به سمت مجموعه‌ی ورزشی ظهیرالاسلام.
 - فلت بودن تمام سازه‌هایی که ایجاد می‌شود نظیر لبه‌های درگاهی یا ورودی سرویس‌های بهداشتی.
 - تأمین آسانسور مناسب با توجه به تعداد مخاطب قابل پیش‌بینی .
 - اصلاح، بهبود و مناسب‌سازی پیاده‌راه‌های منتهی به مجموعه به ویژه خیابان ظهیرالاسلام و مسیر تردد از مترو درواز شمیران تا مجموعه ورزشی برای نابینایان.
 - نصب بنر یا تابلوی اطلاع‌رسانی از ساخت این مجموعه در محدوده برای اطلاع‌رسانی.
 - تعبیه استخر برای نابینایان و معلولان به منظور آب‌درمانی و از بین رفتن بی‌حرکی در آنها.
 - استفاده از افراد و گروه‌های خاص برای امور اداری مجموعه .
 - در نظر گرفتن مکانی در مجموعه برای مهارت‌آموزی به نابینایان به ویژه در بحث جهت‌یابی.
 - طراحی ساده، شکیل و زیبای مجموعه بدون پیچیدگی خاص.
 - استقرار مدیر خوب و آگاه به معلولیت، در نظر گرفتن کارکنان آشنا به شرایط معلولان برای مجموعه و آموزش نحوه درست برخورد با معلولان و نه ترحم به آنها.
 - در نظر گرفتن ورزش‌های موردنیاز گروه‌های خاص نظیر تنیس روی میز، بسکتبال و والیبال نشسته، سالن تیراندازی، سالن تیر و کمان، یوگا و سالن بدنسازی، بوچیا.
 - عدم واگذاری مجموعه به پیمانکار و اداره‌ی آن به شکل هیأت امنایی یا توسط سازمان ورزش شهرداری تهران.
 - اطلاع‌رسانی و تبلیغ برای مجموعه از طریق کمیته پارالمپیک یا فدراسیون نابینایان یا بهزیستی.
 - سنگ‌فرش کردن خیابان ظهیرالاسلام تا چهارراه مصباح به منظور حل مشکل پارکینگ.

- استفاده از نور پردازی مناسب برای افزایش زیبایی منظر.
- تهیه برنامه اطلاع‌رسانی از فعالیت‌های مجموعه حداقل دو ماه قبل از افتتاح.

نظام پایش

در این بخش به طراحی و تدوین نظام هوشمند پایش با هدف مراقبت‌های پس از اجرای اقدام مداخله‌ای پرداخته شده است.

-تشکیل هیئت پیگیر جهت رصد مراحل عملیاتی کاربست‌ها

تشکیل هیاتی متشکل از نماینده‌ی شورایی محله، نماینده‌ای از سوی شهردار منطقه و نماینده‌ای از سوی معاونت اجتماعی. این هیات مسئول انجام بازدیدهای دوره‌ای (هر دو ماه یکبار) از پروژه و پیگیری امور مربوطه خواهد بود.

- گزارش دهی مدیریت مجموعه

در صورت واگذاری مدیریت مجموعه به بخش خصوصی یا پیمانکار، معاونت اجتماعی باید بهره بردار را ملزم نماید تا به ارائه گزارش عملکرد مجموعه در فرم‌های تعیین شده از سوی این معاونت برای بررسی چگونگی عملکرد پیمانکار و پرهیز از نگاه سود انگارانه بپردازد. در این صورت مدیریت مجموعه موظف است گزارش عملکرد مجموعه را در فرم‌های تعیین شده به صورت ماهیانه وارد و به معاونت اجتماعی منطقه تحویل دهد. این گزارشها باید در فرم‌های تعیین شده از سوی معاونت اجتماعی طراحی و برای تکمیل در اختیار بهره بردار قرار گیرد.

-برگزاری نشست‌های مشورتی

برگزاری نشست‌های مشورتی دوره‌ای با حضور مسئولان مجموعه و هیئت پیگیر در خصوص شناخت مسائل و کاستی‌های مجموعه و نیازهای مراجعان (ساکنان و گروه‌های خاص) در عرصه گذران اوقات فراغت و اجرایی نمودن این نتایج در مدیریت مجموعه.

-طرح نیازسنجی

انجام مطالعات نیازسنجی به صورت مستمر و هر شش ماه یکبار از گروه‌های هدف مراجعه کننده به مجموعه‌ی فرهنگی ورزشی ظهیرالاسلام به منظور شناخت مسائل و نیازهای آنان در عرصه گذران اوقات

فراغت و نیازها و کمبودهای مجموعه‌ی ورزشی. در این زمینه معاونت اجتماعی منطقه با هماهنگی اداره مطالعات و خانه پژوهش می‌تواند این نیازسنجی را انجام دهد.

سنجش میزان رضایت مراجعان از عملکرد مجموعه

یکی از مهم‌ترین راه‌های شناخت چگونگی عملکرد مجموعه در صورت واگذاری آن به پیمانکار، آگاهی از میزان رضایت مراجعان از عملکرد و نحوه ارائه خدمات مجموعه و نحوه نگرش آنان به مدیریت مجموعه خواهد بود. طراحی و انجام این سنجش بر عهده سرای محله و پژوهشگر محله خواهد بود.

طراحی سیستم جذب مربیان کارآموده و حرفه‌ای

از جمله نکات قابل توجه برای کارکرد مطلوب‌تر مجموعه با هدف مراقبتهای پس از بهره برداری از مجموعه استفاده از نیروهایی با تخصص و مهارت بالا در مجموعه است. در این زمینه یکی از دلایل عدم مراجعه شهروندان محله بهارستان به مجموعه ورزشی شهدای شهرداری (که از جمله نقاط ضعف آن نیز محسوب میشود) عدم استفاده از مربیان با تجربه و متخصص در این مجموعه و ضعف مدیریتی مجموعه ذکر شده است. افراد و گروه‌های خاص نیز با توجه به تجربه حضور خود در مجموعه‌های ورزشی ویژه‌ی معلولان به مشکل عدم پایداری استفاده از مربیان متخصص (و تعویض مربیان در یک مقطع زمانی کوتاه) اشاره داشته‌اند. براین اساس در نظر گرفتن این نکته که یکی از دغدغه‌های شهروندان و گروه‌های خاص بوده است، این امر نقش اساسی در کمک به پیشرفت کارایی و رقابت‌پذیری این مجموعه با سایر مجموعه‌های ورزشی خواهد داشت. در این صورت معاونت اجتماعی و فرهنگی منطقه بهره‌بردار را موظف خواهد نمود که از مربیان کارآموده و دارای مدارک معتبر در مجموعه استفاده نماید. در جدول زیر به برنامه نظام هوشمند پایش بر حسب زمانبندی و موضوع اشاره شده است.

جدول شماره ۱: برنامه نظام مراقبت هوشمند بر حسب زمانبندی و موضوع

ردیف	موضوع	زمان	
		حین ساخت	بعد از بهره‌برداری
۱	تشکیل هیئت پیگیر جهت رصد مراحل عملیاتی کاربست‌ها	*	*
۲	گزارش دهی مدیریت مجموعه		*
۳	برگزاری نشست‌های مشورتی		*
۴	طرح نیازسنجی	*	*
۵	سنجش میزان رضایت مراجعان از عملکرد مجموعه		*
۶	طراحی سیستم جذب مربیان کارآموده و حرفه‌ای		*

